

בפרטי מידת הנקיות – שבועה, שקר

אנחנו באמצע המערכה החברתית. העולם החברתי מכיל הרבה מתח, יש תחרות סמויה מי יהיה יותר מרכזי, יותר משפיע. התחרות והלחץ הגדולים, שהם אינם יצר חומרי אלא התרחשות חברתית חזקה, יוצרים תופעות. עולם החברה הוא עולם שבו אנחנו רוצים ליצור ביטחון בנוכחות שלנו, שאנחנו אנשים חזקים שאפשר לסמוך עליהם, בעלי השפעה. אחת הדרכים של אדם להעצים את מעמדו היא על ידי דיבור בטוח. כשהוא מדבר בצורה משכנעת ומשמעית, הוא מקרין ביטחון, יכולת, ואפילו מנהיגות. זה נותן לאדם תחושה של כח. אם הוא מוסר מידע, מבטיח שיעשה משהו, רוצה לשכנע בדבריו, כשהוא מצליח לשכנע במידע שלו - זה מקנה לו עוצמה חברתית. כאן נכנסת השבועה.

שבועה זו מילת קסם. אדם שנשבע נותן התחייבות שהדבר שהוא אומר אמתי, זה משכנע. אנשים מגייסים את הנשק הזה בשבילי ליצור ביטחון, אמינות. "לך אחרי, אני יודע מה אני עושה, המילה שלי זו מילה". זה נותן לאדם כח. כשהחברה הולכת אחרי השבועה שלך, זו תחושה מאוד חזקה. לכן אנשים משתמשים בכח הזה בקלות מדי. הם נשבעים בגלל לחץ. אדם לחוץ להרגיש שהוא משכנע, שנותנים לו את המושבות להוביל. מרוב לחץ הוא נשבע. לפעמים אדם רוצה לצאת צודק, בגלל המתח החברתי - הוא רוצה לצאת כשידו על העליונה - אז הוא מגייס את השבועה בקלות דעת כדי לקבל אמינות.

האמת שהשבועה שאסורה מהתורה היא שבועה בשם ה'. אבל האמת שזה לא מספיק, כי אם אדם אומר שהוא נשבע בלשון ודאית - זו סוג של שבועה. דרך המילים שלו הוא מפעיל עוצמה. הוא לא נשבע בשם ה', אבל כשהוא מדבר בכזו ודאות, החברה הולכת אחריו. זה נותן לאדם תחושת חוזק, זה ניסיון גדול שהמתח החברתי יוצר. זה יכול להיות מתח כלכלי, רצון להראות התמצאות במשהו. זה לא משנה מה הסיבה, בשורה האחרונה, יש פה התרחשות חברתית שאדם רוצה להיות מאוד מרכזי, מאוד משכנע. לפעמים מורה מעביר מידע, וכשאנשים לא מקבלים את דבריו הוא מרגיש שיש פה משהו אישי, שהוא צריך לשכנע בשביל המעמד שלו. אם הנושא הוא הוכחת המידע, אין בעיה, הוא יכול להוכיח את המידע, אין בעיה. הבעיה היא כשהנושא הוא לא המידע, אלא אני, האמינות שלי, ההליכה אחרי, היותי מנהל את העניינים. אדם חושש שמעמדו ירד אם לא יקבלו את דבריו, אז הוא מפעיל מניפולציות לא כשרות כדי לצאת חזק. צריך להיזהר מאוד פה. אפילו כשאדם מעביר מידע טוב. לפעמים אדם מדבר בוודאות כזו גדולה, אבל אין לה כיסוי.

זה מוביל אותנו לנושא הבא, תופעת השקר. לא מדובר בשקר כלכלי, הונאת ממון, שנבע מלחץ כלכלי. פה מדובר בשקרים שנבעים מלחץ חברתי, לא מרווח כספי.

הנושא הזה, אומר הרמח"ל, הוא נושא מאוד מוזנח. כולם מבינים ששקר בנושא הכספי הוא רמאות. אבל כשהוא לא כלכלי אנחנו לא מטפלים בזה, המודעות שלנו ללחץ החברתי לא מספיק חזקה, השקר הוא חולי רע, תופעה גדולה מאוד, שהרמח"ל עומד לנתח.

המדרגה הנמוכה ביותר היא אנשים שאומנתם לשקר. לא דוקא המקצוע, גם המומחיות שלהם. הם ממצויים שקרים ממניעים חברתיים. אדם רוצה להיות במרכז, מסמר חברתי. אבל אין לו הרבה מה לספר?

אז הוא ימציא איזה משהו שקרה, מידע מדהים שלא היה ולא נברא, וכך הוא יוצר עניין והופך להיות מרכזי בחברה.

או שהוא רוצה לייצר מעמד של איש שיחה או של אדם חכם שיודע המון. הוא ממציא דברים כדי להשיג הילה של אדם שיודע. יש אנשים שעושים את זה ולא מנידים עפעף, ממציאים שקרים גדולים בלי שאף אחד מרגיש.

כך הם הופכים להיות אנשים מרכזיים בחברה. זו שיטה לא נכונה.

מה אכפת לך? שישגי כך את מעמדו החברתי, שיהיה בריא. מה זה מפריע איך הוא עושה את זה? אומר הרמח"ל, זה לא טוב. למה? "תועבת ה' שפתי שקר", זה דבר שה' מתנגד אליו.

ארבעה אינם מקבלים פני שכינה, אחד מהם זה כת שקרנים.

מה כל כך לא טוב בזה?

אפשר לומר, שזו בחירה בדרך הקלה. אדם רוצה להיות מרכזי בחברה, משמעותי, מצויין.

אז תעשה דברים בעלי ערך, תחכים את האנשים, תתאמץ! תוציא מעצמך.

הרצון החברתי שה' ברא בך אינו סתם, אלא כדי שתוציא מעצמך דברים! ה' תכנן דבר אחד, ואתה פועל בדרך אחרת, הולך בדרך הקלה. לא בשביל זה ה' ברא את המנגנון החברתי.

זה כיוון אחד, שיש פה משהו שהוא תועבה - אתה תועה בדרך. זו לא הדרך שה' רוצה.

ה' רוצה שתסלול את דרכך בצורה שונה.

אפשר לומר עוד, שבגללך החברה נבנית על דבר שאינו נכון, שאינו קיים. אי אפשר לבנות כך חברה. בטווח כזה או אחר זה מתפרק אם כך חברה נבנית, זה יתרוסק מתישהו.

לה' יש אחריות שהחברה שנבנית פה היא עמידה. אם אתה בונה יחסים על אוויר, זה ימוטט את החברה!

האמון בין בני אדם יפתח, אתה מזיק לחברה בטווח הרחוק! אנשים פחות יבטחו זה בזה.

בטווח הקצר יצרת עמדה חברתית, אבל בטווח הארוך פגעת בחברה. זה נזק עקיף שעוד ימוטט את החברה, היא תיהפך להיות חשדנית. זה יפורר את העולם החברתי.

לכן הכת הזו לא מקבלת פני שכינה. ה' שוכן בציבור, ואתה מפרק את הציבור, את ההתכנסות.

יש אנשים פחות חמורים.

הם לא כל הזמן בודים סיפורים, אבל כשהם מספרים משהו הם דואגים להוסיף לו קצת טעם.

זה הפך להיות הרגל להוסיף משהו. הם בדאים, אי אפשר להאמין לדבריהם.

הם לא מצליחים לומר משהו בלי קצת לשנות.

קשה להם. למה? כי הם רוצים לצאת בסדר, רוצים לצאת מושלמים, כדי שהדברים שלהם יהיו מעניינים יותר, כדי לשכנע.

זה נותן עמדה, זה נותן דמיון של כח, של הצלחה, של שכנוע.

זו לא שיטה, לא כך בונים. לא את החברה ולא את עצמך.

זה הופך להיות טבע, אדם מתרגל להוסיף שקרים, הוא לא מסוגל לומר את הדברים באופן ישר.

הוא חייב להוסיף פלפל בשביל המעמד, בשביל המרכזיות החברתית.

זה דבר מאוד אופייני לילדים קטנים, אבל כשאנחנו לאט לאט מתבגרים, אנחנו צריכים להשתחרר מזה ולומר את האמת, גם אם היא לא נוחה או מעניינת, גם אם היא סתמית או מייבשת, אפילו מביכה.

זה עדיף, כי זה יותר חשוב לעצמנו ולחברה. החברה בסוף מרוויחה מזה, היא יודעת שאפשר לסמוך שמה שאדם אומר זה נכון, שאנשים מאמינים אחד לשני, יכולים לקבל אחד מהשני בצורה רגועה.

זה תורם תרומה יותר גדולה לחברה, ובסופו של דבר גם למעמד שלך.

אדם אמין, שאפשר לסמוך עליו, מעמדו החברתי בטווח הארוך הרבה יותר חזק ויציב. החברה מרוויחה ממנו מאוד, הוא נותן תחושה שאפשר לסמוך על אנשים. זה דבר חשוב לחברה, שאפשר להישען אחד על השני.

לכן ירמיה מאוד מצטער על התופעה הזו. זו תופעה מזיקה.

יש שמצבם פחות גרוע. הם לא טבועים בשקר, אבל הם משקרים דרך שחוק.

הם לא לחוצים, זה לא הרגל אצלם, אבל פעם ב- יוצא להם, והמטרה שלהם שיהיה מצחיק.

זה רצון למרכזיות בחברה. כשאדם אומר דברים מצחיקים זה מקנה לו מעמד, אנשים אוהבים אותו.

אז פעם ב- הוא ממציא משהו קטן, מזייף פרט קטן, וזה יוצר שעשוע.

מה נחמד? זו לא בדיחה, אלא זה עושה את החיים מעניינים, נחמדים.

אדם אומר שהוא קרא בעיתון שראש הממשלה אמר כך וכך, נו טוב.

אבל אם הוא אומר "תשמע, הייתה בפגישה וראש הממשלה אמר כך וכך", הוא יוצר בלי לשים לב תחושה שהוא היה שם. זה יותר נחמד כזה. אנשים אוהבים שיש משהו חם כזה, והוא מרגיש עם זה טוב. הוא מרגיש שהוא יוצר הוואי. אצל הערבים זה חלק מההוואי, שאנשים ממציאים דברים פה ושם. זה נחשב תרומה לחברה, עושה את החברה נחמדה. אנחנו לא מאמינים בזה. כל זה הפך רצון ה', ה' לא רוצה את זה, לא בטווח הקצר ולא הארוך. למה? לא כך בונים חברה, ולא מעמד חברתי. תברח מזה. אי אפשר לבנות על משהו שלא נמצא. איך תבנה חברה, מעמד, על משהו שלא קיים? לכן, שארית ישראל - מי שרוצה להישאר במשפחת ישראל - לא ידברו כזב. ה' חותמו אמת. מלך צריך חותם כדי לתת לדבר תוקף, כדי שהם יקרמו עור וגידים, יהיו בעלי השפעה ותוקף חברתי. מה באמת משפיע, משמעותי חברתי? האמת. מה שאינו אמת, אין לו השפעה, הוא לא מרכזי, לא מחזיק. האמת היא מה שה' רוצה כחותם. לכן מזהיר אותנו זכריה. זה עניין ממלכתי, לאומי אצלנו. לא כך יוצרים חברה. הכי חשוב להבין כמה אמת היא עמוד תווך של החברה. לכן תלמיד חכם לא משנה מדיבורו.

(כשאדם חי בתוך קבוצה, החברה מעריכה לאט לאט אנשים ישרים, מאוד מחזיק ממנו. המעמד החברתי של אדם כזה הוא בסופו של דבר מאוד גדול. אנשים יבטחו בו ויסמכו עליו. בסוף זה מצרך אנושי הרבה יותר מוערך בכל מעגלי החברה. כמה אנשים שמחים שיש אדם אחד שאומר דברים מדויקים, ברורים ואמינים, שהוא לא בערך ולא כאילו. בדברים מקצועיים, הלכתיים, במידע. החברה יותר זקוקה לאנשים כאלו. החברות איתם יותר חזקה, אתה יכול לסמוך על האדם שיהיה ישר עד הסוף. הרבה חברויות נשברו בגלל חוסר ישרות. אחר כך לשקם את זה - מאוד קשה. העולם סובל מזה מאוד לצערנו. לפני כמה זמן איש תקשורת אחד אמר שלפוליטיקאי מסוים הוא לא מאמין. תחשוב איזו השפלה זו, שאדם מגיע למצב שאף אחד לא מאמין לו, יודעים שהוא משקר. הוא כאילו בעל מעמד חזק, איש ציבור, אבל זה כלום באמת. זה מאוד מאכזב, שאתה יודע שאנשים לא מעריכים אותך, לא סומכים עליך).

השקר נוטל יסודו של עולם. את החברה צריך לבנות על יסודות, אם יש בהם סדקים - הכל מתרסק. החברה צריכה להיבנות באמת, בצורה רצינית. איך? על ידי אמת. האמת לא תמיד קלה או נעימה, אבל זה בונה יחסים יותר ישרים, יותר הגונים. האמת מקיימת יסוד עולם, עד שהגמרא אומרת שהיה מקום אחד שלא שיקרו בו שנקרא "קושטא" - אמת, ומלאך המוות לא נכנס לשם. חברה שרוצה להתקיים לאורך זמן, ככל שהיא תקפיד יותר על האמת, היא תהיה חסינה יותר לאורך זמן. זה מקנה לחברה אריכות ימים. השקר הוא מלאך המוות. זה לא דוקא מוות פיזי. יש קשרים שהתפרקו על חוסר אמת. אדם אומר א' ומתנהג ב', אי אפשר להחזיק כך הרבה זמן.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.